

licht te werpen op het veld, dat ons omringt, en orde en eenheid te brengen voor het oog van den waarnemer, die zonder dat licht slechts eene wilde, ongeordende massa, een chaos kan bespeuren. En buitendien de toepassing van beginselen leidt tot het stellen van vragen en het stellen van vragen is het eerste begin der wetenschap 1). Zonder beginselen, algemeene grondwaarheden, is wetenschap onmogelijk; wat echter niet uitsluit, dat nader onderzoek de waarheid der beginselen, waar men van uitging, weerlegt.

Doch ik wil mij hier niet begeven tot een onderzoek, welke de weg zij, waarlangs wij tot kennis komen; 't is er mij nu slechts om te doen u te herinneren, dat in het algemeen het belijden van beginselen als uitgangspunt, richtsnoer en doel van onderzoek niet strijdt met den aard der wetenschap, maar veeleer door dezen gevorderd wordt.

Waar ik dus van ganscher harte de gereformeerde beginselen belijd, die de grondslag zijn van het onderwijs, aan deze Universiteit gegeven, en er naar streef die beginselen bij mijn onderzoek, zoowel als bij mijn lessen, voortdurend toe te passen, wil ik daarom echter niet geacht worden de strekking dezer beginselen tot in bijzonderheden, voor de encyclopaedie en de afzonderlijke disciplinæ, reeds te hebben nagegaan; nog minder door deze beginselen geleid reeds nieuwe resultaten te hebben verkregen. Doch ook in dezen zin mag ik het woord des Apostels gebruiken: „niet dat ik het alreede gekregen heb of alreede volmaakt ben, maar ik jaag er naar of ik het ook grijpen mocht” 2).

Intusschen wil ik heden trachten, naar de mate van mijn tot dusverre verkregen inzicht, U in groote trekken en lijnen te

---

1) Dit is ook de bedoeling van Plato's bekende woord: *μάλα γὰρ φιλοσόφου τοῦτο τὸ πάθος τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη*. Theaet. 155, d.

Een détail, eene bijzondere waarneming, schijnt te strijden met een beginsel van ons denken en beschouwen, wekt dus verwondering en nader onderzoek, totdat het met het beginsel in overeenstemming is gebracht of ook het beginsel gewijzigd is.

2) Philip. 3 : 12.